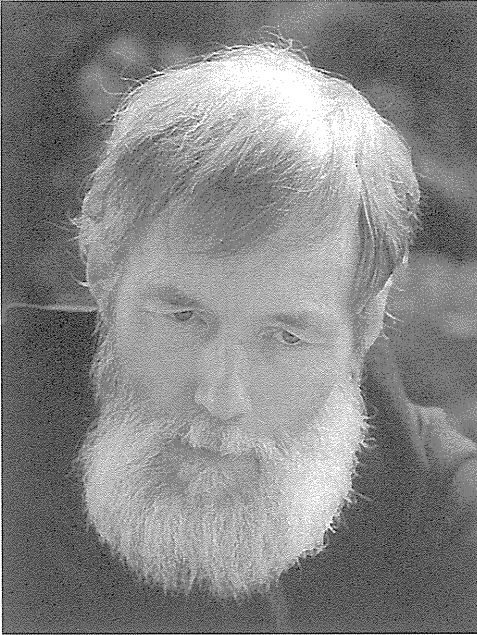

Nekrolog

Jan Dyck

17. februar 1938 - 23. oktober 2003

Jan Dyck var i mange år én af de mest aktive natur- og fuglebeskyttere i Danmark. Han var på en gang feltornitolog og videnskabsmand med speciale i farvedannelse i fuglenes fjer.

Jan Dyck blev født i Königsberg i Østpreussen kort før 2. verdenskrig af en dansk mor og en tysk far, og nåede sammen med moderen og en søster til Danmark i sidste øjeblik inden russernes magtovertagelse i 1944. I Danmark voksede han først op hos bedsteforældrene og gik i tysk skole i København – ikke nogen lykkelig situation ved afslutningen af krigen – men han kom snart på kostskole i Kastруп. Allerede som 11-årig fik han stipendium til Sorø Akademi, hvor han kom i kontakt med en af datidens førende danske feltornitologer, læge O. Schelde. Jan blev medlem af DOF i 1954, og sammen med skolekammeraterne Bertel Bruun og Jørgen Heuckendorff udforskede han Sydsjællands fuglekokaliteter.

Jan Dyck blev student i 1956 og fik først en uddannelse som civilingeniør fra DTH. Under den efterfølgende værnepligt hjalp han militæret med studier af camouflagefarver og besluttede også at ville uddanne sig til zoolog. Efter at have taget en magisterkonferens i ornitologi fra Københavns Universitet i 1969, blev han samme år ansat på Institut for Sammenlignende Anatomi (senere Zoologisk Institut), hvor han fungerede som lektor indtil 1998.

Jan Dyck var optaget af den giftpåvirkning af rovfuglene, som blev åbenbar i Danmark i midten af 1960'erne, og han var med ved etableringen af DOFs Rovfuglegruppe i 1970. Via "koordinationsudvalget", nu Videnskabeligt Udvalg, argumenterede han for vigtigheden af danske undersøgelser.

Et af Jan Dycks andre store projekter for DOF var ledelsen af optællingerne i 1972 af Færøernes svindende kolonier af Lomvier og andre havfugle, hvor han kunne konstatere, at den sandsynlige årsag til nedgangen hos Lomvierne var en for stor jagtlig udnyttelse. Det resulterede i en forbedret beskyttelse, og bestanden svinger nu mest som en følge af fødetilgangen.

Jan Dyck blev medlem af redaktionen af Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift i 1966, og af foreningens hovedbestyrelse i 1972. Begge steder bidrog han stærkt til den faglige kvalitet, som altid har været så vigtig for DOFs arbejde, og i en årrække var Jan Dyck formandens (Lorenz Ferdinands) nærmeste rådgiver i faglige og naturpolitiske spørgsmål.

I 1971 arrangerede Jan Dyck sammen med tre andre yngre zoologer et todages symposium ved Københavns Universitet, der resulterede i bogen *Status over den danske dyreverden*. Det blev begyndelsen på den serie af symposier om Danmarks planter og dyr, som siden har været afholdt. Jan Dycks største naturpolitiske indsats blev dog som medlem af statens Naturfredningsråd, hvor han var med i otte år og i 1970'erne argumenterede mod Det Frenskudte Dige foran Tøndermarsken og bl.a. medvirkede til det kompenserende anlæg af en saltvandssø.

Fra 1977 koncentrerede han sig i højere grad om international fuglebeskyttelse og om sit arbejde som lærer og forsker, specielt sine studier over fuglefjerens strukturfarver, dvs. de farver, som ikke skyldes pigmenter i fjerene, men refleksioner i fjerstrukturen. Herunder beskæftigede han sig med den evolutionære baggrund for fjerens oprindelse, som han mente primært skulle søges i fjerens vandskyende evne. Han mente således, at de første fjer skulle holde vand væk fra huden hos fuglenes forfædre og dermed reducere afkølingen. Jans store engagement i disse emner sås så sent som i august 2003 i en farvestrålende artikel i *Fugle og Natur*.

Jan Dyck ydede en stor indsats i international fuglebeskyttelse, hvor han som medlem af og siden i mange år formand for den danske sektion af International Council for Bird Preservation (nu BirdLife International) orienterede det danske fuglebeskyttelsesarbejde mod de langt større problemer, fuglene har i Middelhavslandene og den fattige del af verden. Det blev starten på det engagement, som DOF nu i mange år har haft i form af felt- og naturforvaltningsprojekter i en lang række lande i næsten alle verdensdele.

Jan Dyck var i mange år plaget af dårligt helbred, og hans psykiske velbefindende blev også dårligere med årene. Hans problematiske barndom og ikke særligt lykkelige privatliv plagede ham givetvis. Hans store

glæde ved fuglene og naturen var hans væsentligste drivkraft, og hans hæderlighed, integritet og humor var værdsatte kvaliteter blandt venner og kolleger. Ikke mindst de mange DOFere og universitetstuderende,

der kom i kontakt med ham, nød godt af hans beskedne redelighed, samvittighedsfuldhed og vedholdende opmuntring.

Hans Meltofte & Poul Hald-Mortensen

Anmeldelser

Storken – en kultur- og naturhistorie

Hans Skov. 287 sider, mange farvefotos, udbredelseskort og figurer, hft. Gads Forlag, København, 2003. Pris kr. 299 i DOF-Salg.

Den foreliggende bog, som er markedsført som den ultimative storbog, er skrevet af Hans Skov fra DOFs storkegruppe. I ni kapitler fortælles om den Hvide Stork, så man kommer ud i alle hjørner af udbredelsesområde, historie, ynglebologi, trækforhold, krav til levesteder, og hele problematikken omkring udviklingen af fuglens status fra karakterfugl til uddød. Som det var tilfældet i tidligere storkebøger, har den Sorte Stork også fået et kapitel, men det er kort, fordi bestanden uddøde, og genindvandringen har været diffus og dårligt kendt.

Der er tale om en overdådig bog med et rigt billedmateriale, hovedsageligt fotografier – mest i farve, men også mange sorthvide, hvoraf nogle er gengivet i en meget smuk sepia. Enkelte af disse historiske fotos har fået god plads, og det klæder bogen. At der har været et mægtigt billedmateriale til rådighed, præger således bogen.

Et langt kapitel om storkens historie i Danmark afsluttes med en gennemgang af historien for de sidst beboede reder og andre reder med en speciel historie. For perioden 1971-2003 er der som bilag en oversigt over samtlige beboede storkereder og deres ungeproduktion. Skov skriver med stor intensitet, og afsnittet prydes af en særlig smuk serie af aktuelle billeder af Ribe-storkene.

Overalt i bogen får man et indtryk af storkens alsidige valg af redeplads. Redernes forskellighed i form og omfang fremgår af billeder af gamle danske storkereder og reder i andre europæiske lande. Der er også en række fine nærbilleder af storkepar i alle deres gøremål.

Hans Skov har formået at samle et stort og interessant materiale, bl.a. også om den viden, man har fået gennem de senere års ringmærkning, fordi nutidens bedre kikkerter tillader aflæsning af ringene på afstand. På den måde har man kunnet følge vandringerne af de mærkede unger. Nogle af dem oprådte i danske storketerritorier, mens andre dukkede op i Slesvig-Holsten. Bogens sidste kapitler behandler føde, krav til levested, det oplagte spørgsmål hvorfor storken gik tilbage i Danmark, samt hvad der skal til for at få den tilbage som dansk ynglefugl. Alt sammen interessant læsning og emner til stadig

Hans Skov beskriver overbevisende, hvordan udviklingen i storkebestanden er et resultat af de ændringer, der er sket med de våde enge og det åbne land. I Vejlerne kan man endnu i dag opleve frørernes kvækken, og Hans Skov mener, at når engene ved Skjern Å er kommet op på samme niveau som Vejlerne, vil dette område tiltrække storke på samme måde, som Vejlerne altid har gjort. Man kan så stille spørgsmålet hvorfor storkene forsvandt fra Vejlerne? Efter min mening mangler der nemlig noget: høslættet.

Iflg. den danske redningsplan (identisk med DOFs forvaltningsplan) er hovedproblemet fødemangel, fordi frørerne, der traditionelt har været anset for at være hovedføden, er gået tilbage. En ny polsk undersøgelse viser, at storkens hovedføde er mus, og det vel at mærke i et landskab og et landbrug, som ligner det gamle danske. Derfor er det en skam, at der ikke findes nogen større dansk fødeundersøgelse, der sandsynligvis også ville have dokumenteret høslættets store betydning. Høslæt er ikke nogen skånsom driftsform, men det blotlægger næsten ubegrænsede fødemængder i præcis den periode, hvor storkeungerne har allermost brug for det. Effekten af høslæt er i de senere år blevet demonstreret i Slesvig-Holsten, hvor storken er gået frem samtidig med, at høslættet i nogen grad er vendt tilbage. Man holder kreaturerne i staldene i stedet for at lade dem græsse, og slår i stedet græsset allerede fra sidst i maj og derpå op til fire gange i vækstsæsonen. Skov omtaler fremgangen i Slesvig-Holsten, men kommenterer ikke den ændrede landbrugsdrift.

Hans Skov har skrevet en flot, god og engageret bog, men jeg er bange for, at han vil komme til at vente længe ude ved Skjern Å, hvis det er ynglende storke, han vil se. I stedet kan man glæde sig over, at deltaget er kommet tilbage. Storken hørte en anden tid til.

Jens Gregersen

Politikens Bog om Europas Fugle

Tommy Dybbro & Bob Hume. 448 sider, talrige farvefotos, tegninger og udbredelseskort, indb. ISBN 87-567-6778-1. Politikens Forlag, København, 2003. Pris kr. 269 i DOF-Salg.